

24.02.2017

Щодо запропонованого Міністерством освіти і науки України проекту типового навчального плану для 10-11 класів загальноосвітніх середніх навчальних закладів

У грудні 2016 р. Міністерство освіти і науки України оприлюднило з метою громадського обговорення проект типового навчального плану для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, який при його реалізації призведе до руйнації вітчизняної системи освіти і небезпечний для країни в цілому ([Національна академія наук України](#)).

Зокрема, у згаданому проекті пропонується виключити з числа обов'язкових (інваріантних) і перенести до категорії необов'язкових (варіативних) усі природничі дисципліни, передбачені нинішнім навчальним планом, зокрема – фізику, астрономію, хімію, біологію, географію, екологію. Натомість пропонується єдина дисципліна «Людина і природа» з обсягом викладання три години на тиждень, тобто частку зазначеного єдиного предмету в обсязі всіх інваріантних дисциплін планується зменшити до 15,4 %. Наразі загальна частка природничих дисциплін в обов'язковій частині навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів універсального профілю для 10–11 класів становить близько 23 %.

Крім того, в інваріантному складнику проекту навчального плану відсутній один з найважливіших для сучасних освічених людей предмет – «Інформатика», а його так званий аналог «Інформаційно-телекомунікаційні технології» входить лише до циклу вибірково-обов'язкових предметів.

Важливою проблемою об'єднання природничих дисциплін в один предмет, що, безумовно, спричинить зниження якості їх викладання, є відсутність педагогічних кадрів з цього предмету. Враховуючи, що кожна з природничих наук має свій окремий предмет, базові поняття, методи викладання, а також беручи до уваги вкрай низьку престижність професії шкільного вчителя, марно сподіватися на прагнення та ефективні дії викладачів шкіл до розширення власної спеціалізації. У той же час для підготовки нових кадрів потрібно щонайменше п'ять років.

Як наслідок, ми можемо отримати викладання на спрощеному рівні, яке буде спрямованим в сторону первинної спеціальності вчителя-предметника, а учні зіткнуться з проблемою вибору на користь конкретної природничої (фізичної, хімічної чи біологічної) дисципліни або ж взагалі не бачитимуть у них потреби.

Важливо зазначити, що передбачена в запропонованому проекті можливість для шкіл ввести природничі дисципліни до числа профільних предметів не враховує реальну ситуацію, що склалася у невеликих містечках та сільській місцевості, оскільки забезпечити формування класів фізико-

математичного, хімічного, інженерного профілів та відповідний навчальний процес там набагато складніше у порівнянні з класами гуманітарного профілю. Це пов'язано, у першу чергу, з невеликою кількістю учнів, які прагнуть у них навчатися, існуючих кадрів та слабкою матеріально-технічною базою.

Відмова від високоякісного вивчення природничих дисциплін та інформатики призведе до подальшого падіння загального інтелектуального рівня випускників, неможливості забезпечення абітурієнтами вищих навчальних закладів за природничими та технічними спеціальностями, зменшення потреби у вчителів з цих предметів, а в подальшому – до зниження кількості аспірантів, наукових та науково-педагогічних працівників, що може викликати посилення занепаду вітчизняної науки та системи вищої освіти.

Таким чином, пропозиції Міністерства освіти і науки України є загрозою для системи підготовки професійних кадрів та призведуть до скорочення числа висококваліфікованих фахівців у сферах науково-технічної діяльності, оборони, охорони здоров'я, промисловості та інших галузях економіки. Їх розробники не взяли до уваги, що саме завдяки здобуткам природничих наук можливий прогресивний розвиток країни – її промисловості, будівництва, сільського господарства, телекомунікацій, науково-технічної сфери, оборони, охорони здоров'я тощо. Також необхідно нагадати, що на сьогодні в зазначених галузях, які ґрунтуються на здобутках природничих наук, задіяна більшість штатних працівників в Україні.

Додатковим негативним соціальним наслідком запропонованого рішення можуть стати масові звільнення шкільних учителів природничих предметів, а за цим – повна деградація кадрового потенціалу освітньої сфери, відновлення якого потребуватиме десятки років.

Враховуючи зазначене, Національна академія наук України вважає за необхідне відтермінувати остаточний розгляд та затвердження проекту типового навчального плану для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з метою його докорінної переробки та зміни його концепції.

Р.С. Цю позицію НАН України із зазначеного питання викладено у листах, надісланих Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти та секретареві Ради національної безпеки і оборони України О. Турчинову.